

ЗНАЧЕЊЕТО НА ДРЖАВЈАНСТВОТО КАКО СВОЈСТВО ВО УРЕДУВАЊЕТО НА СУБЈЕКТИВИТЕТОТ НА ФИЗИЧКИТЕ ЛИЦА ВО ГРАЃАНСКОТО ПРАВО

Апстракт: Во уредувањето на субјективитетот на физичките лица, во граѓанското право секако свое место зазема и државјанството. Имено, еден од атрибутите на физичкото лице претставува државјанството. Во оваа насока и преку државјанството се врши утврдување на субјективитетот на физичките лица, при што физичкото лице може да биде страна во граѓанско-правните односи. Имено, значајно за индивидуализацијата на физичките лица во граѓанско-правните односи е и државјанството. Согласно со македонското право, државјанството ја претставува правната врска меѓу лицата и државата, без притоа да го означи етничкото потекло на лицата. Целта на овој труд е во однос на физичкото лице да се изврши проучување на државјанството, да се согледа значењето на државјанството, како својство, односно како еден од атрибутите на физичките лица, при што ќе се изврши и согледување на законските можности за стекнување и престанување на државјанството на Република Македонија.

Клучни зборови: *државјанство, физички лица, атрибути, стекнување, престанување*

ILIOSKI Risto

MEANING OF THE CITIZENSHIP AS A PROPERTY IN ARRANGEMENT OF THE SUBJECTIVITY OF NATURAL PERSONS IN CIVIL LAW

Abstract: In the arrangement of the subjectivity of natural persons, in civil law certainly own self place takes and citizenship. Namely, one of the attributes of natural persons presents citizenship. In this course and across the citizenship is performed approval on subjectivity of natural persons, whereupon natural person may be a side on civil - legal relations. Namely, important for individualization of natural persons in civil - legal relations it is and citizenship. Pursuant to Macedonian law, citizenship it is represents the legal relationship between persons and the state, without marked ethnic origin of persons. The purpose of this paper, is in regarding on natural person to execute a study of

citizenship, to recognize the meaning of citizenship, such as property, or as one of the attributes of natural persons, which will be made and review of the legal possibilities for obtaining and termination a citizenship of the Republic of Macedonia.

Key words: *citizenship, natural persons, attributes, obtaining, termination*

1. Вовед

Како еден од атрибутите на физичките лица, државјанството е значајно за утврдувањето на нивниот субјективитет. Од аспект на физичкото лице, со оглед на негово државјанство, одредено лице добива припадност кон определена држава. Имено, и преку државјанството всушност се индивидуализираат физичките лица. Поседувањето на државјанство на определена држава значи дека тоа лице е државјанин на таа држава. Како правна врска помеѓу физичкото лице и државата, државјанството е со влијание, односно е од значење за субјективитетот на физичките лица во граѓанското право, на можноста физичкото лице да биде субјект во граѓанско-правните односи.

Во Уставот на Република Македонија одредби во однос на државјанството се содржани во основните одредби на Уставот, а во нашата држава е донесен Закон за државјанството на Република Македонија.

Во трудот се врши проучување на државјанството, со тоа што се согледува значењето на државјанството, како еден од атрибутите на физичките лица, односно како својство, а се врши согледување и на можностите согласно со Законот за државјанството на Република Македонија, за стекнување на државјанството на Република Македонија и за негов престанок. Ова, всушност, е и целта на овој труд, при што сметам дека ќе има значење освен од теоретски, туку и од практичен аспект.

2. Поим и дејство на државјанството

Кога станува збор за државјанството во однос на физичкото лице, тоа всушност означува припадност на физичкото лице на определена држава. Имено, од аспект на физичкото лице кон државата, тоа лице освен со права се здобива и со обврски. Државјанството во однос на физичкото лице претставува еден од неговите атрибути.¹

---

¹) Имено, способностите и атрибутите го определуваат субјективитетот на физичките лица. Во овој контекст, атрибути на физичкото лице се: личното име, живеалиштето, односно престојувалиштето и државјанството.

Во Универзалната декларација за човековите права² во член 15, став 1 се наведува дека: „Секој има право на државјанство“. Во наредниот став 2, пак, се пропишува дека: „Никому не смее произволно да му биде одземено неговото државјанство, ниту пак ќе му се порекне правото да го промени државјанството“. Така, се утврдува освен правото на државјанство и забраната за произволно одземање на државјанството, како и забраната за порекнување на правото за промена во однос на државјанството. Во оваа насока, во Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права се укажува на тоа дека правото на здобивање државјанство го има секое дете.³ Во протоколот број 4 на Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи⁴, во член 3, став 1 се регулира дека: „Никој не може да биде протеран од територијата на државата чиј државјанин е, ниту со поединечна ниту со колективна мерка“. Додека во став 2 од истиот член се наведува дека: „Никој не може да биде лишен од правото на влегување во државата чиј државјанин е“. Во Република Македонија, во Уставот на Република Македонија од 1991 година⁵, одредби за државјанството како уставна категорија се пропишани уште во основните одредби на Уставот. Така: „Граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија“ (член 4, став 1). Во однос на наредниот став 2 на член 4 од Уставот, постои Амандманот XXXII на Уставот на Република Македонија, при што овој став се замени со Амандманот XXXII, така што на државјанин на Република Македонија не може да му биде одземено државјанството, ниту може да биде протеран од Република Македонија, со тоа што државјанин на Република Македонија не може да биде предаден на друга држава, освен врз основа на ратификуван меѓународен договор, со судска одлука.⁶ Во науката се наведува дека: „Уставот на Република

---

² Текстот на Универзалната декларација за човековите права може да се види на следната интернет адреса: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/mkj.pdf.

³ Закон за ратификација на Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права (Службен лист на СФРЈ број 7/1971). Во член 24, став 3 се пропишува дека: „Секое дете има право да се здобива со некое државјанство“.

⁴ European Court of Human Right, Council of Europe, Европска конвенција за заштита на човековите права, http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf.

⁵ „Службен весник на Република Македонија“ број 52/1991, 1/1992, 31/1998, 91/2001, 84/2003, 107/2005, 3/2009 и 49/2011.

⁶ Види Амандман XXXII на Уставот на Република Македонија. Имено, став 2 на член 4 пред да биде заменет со Амандманот XXXII на Уставот на Република Македонија уредуваше дека: „На државјанин на Република Македонија не може да му биде одземено државјанството, ниту да биде протеран или предаден на друга држава“. На овој начин, меѓу другото, постоеше и забрана за предавање на државјани на Република Македонија на друга држава. Кога станува збор за предавањето на друга држава, со Амандманот

Македонија на секој граѓанин му гарантира право на државјанство на Република Македонија и тоа како трајно право кое не може да му се одземе под никакви услови.⁷ Во Уставот во поглед на уредувањето на државјанството, се пропишува дека: „Државјанството на Република Македонија се уредува со закон (член 4, став 3). Оттука, кога станува збор за уредувањето на државјанството, Уставот упатува истото да се направи со законски одредби. Имено, во Република Македонија постои Закон за државјанството на Република Македонија⁸ (во натамошниот текст и како: ЗДРМ). Така, во Законот е наведено дека: „Државјанството е правна врска меѓу лицата и државата и не го означува етничкото потекло на лицата“ (член 1, став 2 од ЗДРМ). Така, на овој начин, всушност Законот извршил, дефинирање на државјанството.⁹

Државјанин на Република Македонија може да има и државјанство на друга држава, така што доколку тоа е случај државјанин на Република Македонија, покрај државјанството на Република Македонија да има и државјанство на друга држава, во Република Македонија, се смета исклучиво за државјанин на Република Македонија, доколку со меѓународен договор поинаку не е определено (член 2 од ЗДРМ). Во Законот за странците¹⁰ во член 2 се дефинира поимот на странец. Странец во смисла на Законот е лицето кое не е државјанин на Република Македонија, при што странец е и лицето без државјанство, односно лицето кое ни една држава по сила на сопствениот закон не го смета за свој државјанин (член 2).¹¹ Лицата без државјанство се нарекуваат апатриди,

---

XXXII на Уставот на Република Македонија, се утврдува дека државјанин на Република Македонија не може да биде предаден на друга држава, освен врз основа на ратификуван меѓународен договор, со судска одлука. Оттука, согласно со овој Амандман, предавањето на државјанин на Република Македонија на друга држава е можно врз основа на ратификуван меѓународен договор, со одлука на суд.

⁷) Светомир Шкарик, Споредбено и македонско уставно право, Матица македонска, Скопје, 2004, стр. 374.

⁸) „Службен весник на Република Македонија“ број 67/1992, 8/2004, 45/2004 – пречистен текст, 98/2008, 158/2011.

⁹) Во оваа насока види член 2 од Законот за ратификација на Европската конвенција за државјанство („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2002).

¹⁰) „Службен весник на Република Македонија“ број 35/2006, 66/2007, 117/2008, 92/2009, 156/2010, 158/2011, 84/2012, 13/2013, 147/2013.

¹¹) Во член 3 од Законот за странците се уредува подрачјето на примена. Така, овој член пропишува дека:

„Одредбите на овој закон се однесуваат на сите странци, освен на странци кои:

– бараат заштита од Република Македонија согласно со Законот за азил и привремена заштита, освен ако со овој закон поинаку не е определено;

додека лицата со повеќе државјанства се нарекуваат полипатриди. Во науката стои дека „лицата кои немаат статус на домашни државјани, било да се странски државјани или апатриди (т.е. без државјанство) се нарекуваат странци“.¹²

Од граѓанско-правен аспект, односно за уредувањето на субјективитетот на физичките лица во граѓанското место, значајно е и државјанството. Како што веќе наведовме во контекст на физичкото лице, државјанството претставува еден од неговите атрибути. Како својство, и државјанството е значајно за можноста во граѓанско-правните односи, да биде субјект, при што се врши и индивидуализација, односно и државјанството претставува средство за индивидуализирање. Физичкото лице, со оглед на субјективитетот, може да биде субјект во тие односи.¹³ Така, на пример, во поглед на стекнувањето на правото на сопственост во однос на странското лице, Уставот на Република Македонија во член 31 пропишува дека: „Странско лице во Република Македонија може да стекнува право на сопственост под услови утврдени со закон“. Така со закон се врши уредување на условите, под кои странското лице може да стекнува право на сопственост. Законот за сопственост и други стварни права¹⁴ во член 2 пропишува дека: „Право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин предвидени со овој и друг закон“. Имено, Законот за сопственост и други стварни права содржи посебен дел четврти кој се однесува на стварните права на странски лица.¹⁵ Во член 240 од Законот, а сопственост и други стварни права се пропишува дека: „Одредбите на овој закон се применуваат и на странски физички и правни лица, освен ако со закон или меѓународен договор поинаку не е определено“. Што се однесува до

– според меѓународното право уживаат привилегии и имунитети, доколку примената на овој закон е во спротивност со преземените меѓународни обврски и начелото на реципротитет“.

¹² Обрен Станковиќ, Владимир Водинелиќ, Увод у граѓанско право, Издавачко предузеће „Номос“, Београд, 1996, стр. 63.

¹³ Во правната наука се наведува дека „физичкото лице како правен субјект може да биде страна во граѓанско-правните односи, т.е. носител на граѓански субјективни права и граѓански субјективни обврски само во границите на тој субјективитет“, Родна Живкоска, Општ дел на граѓанското право – Воведни теми 2 (субјективитетот на физичките лица), „Европа 92“ Кочани, Скопје, 2007 година, стр. 5.

¹⁴ „Службен весник на Република Македонија“ број 18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010.

¹⁵ Овој посебен дел - четири носи наслов „Стварни права на странски лица“. Како странско физичко лице, според овој Закон, се смета физичкото лице кое нема државјанство на Република Македонија, освен доколку со закон поинаку не е определено (член 241, став 1). Види член 240 – 252-а од Законот за сопственост и други стварни права.

Законот за наследувањето од 1996 година¹⁶, во член 5 е содржана одредба за наследните права на странците. Така, со овој член се пропишува дека: „Странските државјани ги имаат во Република Македонија, под услови на примена на начелото на реципроцитет, истите наследни права како и државјаните на Република Македонија“. Понатаму во член 246 од Законот за сопственост и други стварни права се пропишани одредби за стекнување стварни права на земјоделско земјиште. Имено: „Странски физички и правни лица не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште на територијата на Република Македонија“ (член 246, став 1), додека: „Странски физички и правни лица можат под услови на реципроцитет да стекнуваат право на долготраен закуп на земјоделско земјиште на територијата на Република Македонија врз основа на согласност од министерот за правда, по претходно прибавено мислење на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за финансии“ (член 246, став 2). Така според овој член од Законот за сопственост и други стварни права, со наслов, стекнување на стварни права на земјоделско земјиште, од една страна е определено дека не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште на територијата на нашата држава Република Македонија странските физички и правни лица, додека од друга страна според овој член, под услови на реципроцитет, странските физички и правни лица, можат да стекнуваат право на долготраен закуп на земјоделското земјиште на територијата на Република Македонија, но за тоа е потребно согласност од министерот за правда, односно врз основа на негова согласност, а по претходно прибавено мислење на двајца министри, односно на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за финансии.

Понатаму, на пример, во контекст на заштита на интересите и безбедноста на Република Македонија, во член 250 од Законот за сопственост и други стварни права е регулирано дека: „Странско лице не може да биде сопственик на недвижност, која поради заштита на интересите и безбедноста на Република Македонија, со закон е прогласена за подрачје на кое странски лица немаат право на сопственост, освен ако со закон поинаку не е определено.“ Оваа одредба беше содржана уште во основниот текст на Законот за сопственост и други стварни права, така што со наредните измени и дополнувања не беше опфатена.¹⁷

¹⁶) „Службен весник на Република Македонија“ број 47/1996..

¹⁷) Закон за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република

Во Законот за сопственост и други стварни права, на пример, кога се работи за стекнување права на сопственост врз недвижни ствари по пат на наследување, во член 243, став 1 се пропишува дека: „Странски физички лица државјани на државите кои не се членки на Европската унија и Организација за економска соработка и развој (во натамошниот текст: ОЕЦД), можат со наследување да стекнуваат права на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под услови на реципроцитет, како и државјаните на Република Македонија, ако со меѓународен договор поинаку не е определено“, додека во наредниот став 2 се регулира дека: „Странски физички лица, државјани на државите членки на Европската унија и на ОЕЦД, можат со наследување да стекнуваат права на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под исти услови како и државјаните на Република Македонија“.¹⁸ Оттука и разликата дали станува збор за странски физички лица, државјани на државите кои не се членки на Европската унија и Организацијата за економска соработка и развој и странски физички лица, државјани на државите-членки на Европската унија и Организацијата за економска соработка и развој.

Имајќи го предвид горенаведеното, а веќе и стана збор, како својство државјанството има значење во утврдувањето на субјективитетот на физичките лица во граѓанското право. Имено, државјанството игра улога во можноста да се стапува во граѓанско правни односи, односно да се биде субјект во тие односи.

Во продолжение ќе стане збор за можностите за стекнување на државјанство на Република Македонија, а потоа и за престанокот на државјанството на Република Македонија согласно со Законот за државјанството на Република Македонија.

3. Стекнување на државјанство на Република Македонија

Државјанство на Република Македонија, согласно со Законот за државјанството на Република Македонија, се стекнува на четири начини. Имено, станува збор за стекнување на државјанство на Република Македонија: со потекло, со раѓање на територијата на Република Македонија, со природување и со меѓународни договори (член 3 од ЗДРМ).

Во поглед на првиот начин, со *потекло*, имајќи го предвид член

Македонија“ број 18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010).

¹⁸За повеќе види и член 243, став 3 од Законот за сопственост и други стварни права.

4, став 1 од ЗДРМ, стекнува државјанството на Република Македонија дете на кое: 1) во моментот на раѓање двајцата родители се државјани на Република Македонија, 2) во моментот на раѓање едниот родител е државјанин на Република Македонија, а детето е родено во Република Македонија, доколку родителите сепак спогодбено не определат детето да го добие државјанството на другиот родител и 3) во моментот на раѓање едниот родител е државјанин на Република Македонија, а што се однесува до другиот родител тој е непознат или е со непознато државјанство, односно без државјанство, а детето е родено во странство.

Со потекло стекнува државјанство на Република Македонија и посвоеникот при потполно посвојување на кој двајцата или едниот посвоител е македонски државјанин, односно државјанин на Република Македонија (член 4, став 2 од ЗДРМ).

Кога постои ситуација детето да е родено во странство, а во моментот на раѓањето едниот родител е државјанин на Република Македонија, а другиот е странски државјанин, тоа дете се стекнува со потекло државјанство на Република Македонија ако до наполнети 18 години живот биде пријавено за запишување како државјанин на Република Македонија или ако до наполнети 18 години живот во Република Македонија постојано се насели со родителот кој е државјанин на Република Македонија, а доколку постои судски спор за доделување на дете, државјанството се стекнува по правосилноста на судската одлука (член 5, став 1 од ЗДРМ). Притоа имајќи ги предвид овие услови, државјанство на Република Македонија може да стекне и лице кое не е пријавено од двајцата родители, со наполнети 18 години живот, ако поднесе пријава за упис до навршени 23 години живот.¹⁹ Така, во овој случај, законодавецот го пропишал рокот до навршени 23 години живот, за поднесувањето на пријава за упис во државјанството на Република Македонија.²⁰

Во врска со стекнувањето на државјанство на Република Македонија, со раѓање на територијата на Република Македонија, државјанство стекнува дете кое е најдено или е родено на територија на македонската држава, односно на територија на Република Македонија на кое родителите му се непознати, или се со непознато државјанство или се без државјанство, така што на ова дете ќе му престане државјанството на Република Македонија, ако до наполнети 15 години живот се утврди дека

---

¹⁹⁾ Види подетално член 5, став 2 од ЗДРМ. Во врска со ова види и член 5, став 1 и став 3 од ЗДРМ.

²⁰⁾ За повеќе види и член 5, став 4, а во врска со член 4 и член 5, став 1 и 2 од ЗДРМ.

родителите му се странски државјани и доколку нема да остане детето без државјанство.²¹

Како што наведовме државјанство на Република Македонија се стекнува и *со природување*. Имајќи го предвид член 7, став 1 од ЗДРМ, со природување, државјанство на Република Македонија може да стекне странец кој лично поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија, доколку ги исполнува условите: 1) да наполнил 18 години живот, 2) до поднесувањето на барањето законски и постојано да живее на територијата на Република Македонија најмалку 8 години, 3) да има обезбедено стан и постојан извор на средства за егзистенција во висина која овозможува сигурност и тоа материјална и социјална под услови утврдени со закон, 4) во нашата држава, во Република Македонија и во државата чиј државјанин е да не бил казнуван со казна затвор во траење од најмалку една година, за дела за кои се гони по службена должност и кои се казниви според прописите во Република Македонија, 5) да не се води против него кривична постапка во Република Македонија и во државата чиј е државјанин, 6) да го владее македонскиот јазик до оној степен да може лесно да се разбере со околината, 7) да не е изречена мерка забрана за престој во Република Македонија, 8) да не ја загрозува безбедноста и одбраната на Република Македонија неговиот прием во државјанство на Република Македонија, 9) да потпише заклетва дека ќе биде лојален граѓанин на Република Македонија и 10) да има отпуст од досегашното државјанство или да докаже дека ќе го добие ако биде примен во државјанство на Република Македонија.²²

---

²¹⁾ Види член 6 од ЗДРМ.

²²⁾ За повеќе, во врска со условот број 6) види член 7, став 2 од ЗДРМ, во врска со условот број 8) види член 7, став 5 од ЗДРМ, во врска со условот број 9) види член 7-б од ЗДРМ, во врска со условот број 10) види член 7, став 3 и 4 и член 7-в од ЗДРМ. Во врска со стекнувањето на државјанство на дете помладо од 18 години и посвоеник кој нема наполнето 18 години живот во член 12 се пропишува дека: „Ако двајцата родители со природувањето стекнале државјанство на Република Македонија, државјанство на Република Македонија стекнува и нивното дете помало од 18 години.

Ако со природување еден од родителите стекнал државјанство на Република Македонија, државјанство на Република Македонија стекнува и неговото дете помладо од 18 години ако тоа го бара овој родител, а детето живее во Република Македонија или ако тоа го бараат двата родители, без оглед каде живее детето.

Во случај на потполно посвојување, ако со природување стекнал државјанство на Република Македонија барем еден од посвоителите, со природување стекнува државјанство на Република Македонија и посвоеникот кој нема наполнето 18 години живот и кој со посвоителот живее во Република Македонија.

Ако детето наполнило 15 години живот за стекнување на државјанство на Република Македонија во смисла на ставовите 1, 2 и 3 на овој член потребна е и согласност на детето.“

Меѓутоа, во однос на определени лица согласно со Законот за државјанство на Република Македонија, за стекнувањето на државјанство на Република Македонија со природување, не се бара постоењето на сите горенаведени услови или се воведуваат нови. Така, лице без државјанство или лице со признат статус на бегалец може да стекне државјанство на Република Македонија, со природување, доколку од утврдувањето на без државјанството, односно признавањето на статус на бегалец до поднесувањето на барањето за прием во државјанство, законски и постојано живее на територијата на Република Македонија најмалку 6 години, да не бил казнуван во Република Македонија со казна затвор во траење од најмалку една година, за дела за кои се гони по службена должност и кои се казниви според прописите во Република Македонија, против него во Република Македонија да не се води кривична постапка и ако од погоре наведените услови ги исполнува условите под број 1), 3), 6), 7), 8) и 9).²³ Понатаму, иселеник од Република Македонија, како и негов потомок до прво колено, со природување може да стекне државјанство и доколку не ги исполнува условите погоре наведени под реден број 2) и 10).²⁴

Доколку се работи за странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија тогаш можни се две ситуации во однос на стекнувањето на државјанство на Република Македонија, со природување. Имено, прво: доколку се работи за странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку три години и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку една година непрекинато на територијата на Република Македонија, со природување може да стекне државјанство на Република Македонија иако притоа не ги исполнува условите наведени погоре под реден број 2), 6) и 10) и второ: странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 8 години, кој законски и постојано живее во странство и со Република Македонија има цврста и ефективна поврзаност, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија, иако како и во првата ситуација не ги исполнува условите наведени погоре под реден број 2), 6) и 10).²⁵ Под определени законски услови, државјанство може да стекне и странец, поради особен научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес.

---

²³) Види член 7-а од ЗДРМ.

²⁴) Види член 8, став 1 од ЗДРМ. За тоа што се смета под иселеник во смисла на Законот, види член 8, став 2 од ЗДРМ, а во однос на барањето за повторен прием во државјанство на Република Македонија види член 10 од ЗДРМ.

²⁵) Види член 9 од ЗДРМ.

Имено, кога станува збор за странец кој ги исполнува погоре наведените услови под број 1) и 8), може да стекне со природување државјанство на Република Македонија, доколку тоа претставува особен научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес, при што, државјанство може со природување да стекне и неговиот брачен другар, под услови кога странец стекнува државјанство на Република Македонија кој е во брак со државјанин на Република Македонија.²⁶

Имено, со природување се стекнува државјанство на Република Македонија, согласно законски определените услови.²⁷ Во продолжение ќе стане збор за престанувањето на државјанството на Република Македонија.

4. Престанување на државјанството на Република Македонија

Државјанството на Република Македонија, согласно Законот за државјанството на Република Македонија, престанува на два начина. Така, државјанството на Република Македонија престанува со отпуст и според меѓународни договори (член 16 од ЗДРМ).

Имено, имајќи го предвид член 17, став 1, со отпуст престанува државјанството, ако лицето кое поднесло лично барање ги исполнува условите: 1) да наполнило 18 години живот, 2) да ги намирило имотно – правните обврски во однос на државните органи, 3) да ги регулирало имотно – правните и други законски обврски од брачниот однос и од односот на родители и деца спрема лицата кои живеат во Република Македонија, 4) доказ да достави од надлежен орган дека не е поведена стечајна постапка, односно постапка за престанок на трговското друштво, чиј основач или содржувач е, односно за трговецот поединец, 5) во Република Македонија против него да не се води кривична постапка поради кривично дело за кое се гони по службена должност или доколку е осудено на казна затвор, казната да ја издржало и 6) ако има странско државјанство или да докажало дека ќе биде примено во такво државјанство.²⁸

---

²⁶⁾ Види подетално член 11, став 1 и 4 од ЗДРМ. Види исто така за повеќе и член 11, став 2 и 3 од ЗДРМ.

²⁷⁾ Во врска со повторно стекнување на државјанство на Република Македонија, на лице кое како малолетно му престанало државјанството со отпуст види член 15 од ЗДРМ. За повеќе види и член 13 – 14 од ЗДРМ.

²⁸⁾ Во ЗДРМ се регулираат ситуациите во врска со престанок на државјанството на детето, односно малолетниот посвоенник. Имено: „На дете до наполнети 18 години живот му престанува државјанство на Република Македонија на барање на двата родители на кои државјанството на Република Македонија им престанало со отпуст или ако државјанството на Република Македонија му престанало на тој начин на еден од родителите, а другиот родител со тоа се согласил.

Ако родителите на детето живеат одвоено, на детето му престанува државјанство на

Притоа мора да се укаже дека и кога се исполнети овие услови, сепак постои можност да се одбие барањето за отпуст, поради определени законски причини. Станува збор за одбивање на барањето за отпуст, кога тоа го налагаат причините за заштита на безбедноста и одбраната на нашата држава или причините на реципроцитет или други причини од односот со странската држава.²⁹ На лицето му престанува државјанството на нашата држава со денот на врачувањето на решението за отпуст од државјанството (член 17, став 4 од ЗДРМ).³⁰ Така, како момент, во врска со престанувањето се зема денот кога е врачено решението за отпуст.

Заклучок

Државјанството во однос на физичкото лице претставува припадност на физичкото лице кон одредена држава. Согласно со македонското право, државјанството е правната врска меѓу лицата и државата, без притоа да се означува етничкото потекло на лицата. Имено, државјанство на Република Македонија имаат граѓаните на Република Македонија. Во Универзалната декларација за човековите права, меѓу другото, се укажува дека секој има право на државјанство, додека во Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права во овој контекст се укажува дека право да се здобива со некое државјанство има секое дете.

Државјанството, во поглед на физичкото лице, е еден од неговите атрибути. Како својство и државјанството е од значење во уредувањето на субјективитетот на физичките лица во граѓанското право. Во контекст на индивидуализирањето на физичките лица и државјанството има свое место. Имено, и државјанството има влијание, односно значење на можноста

Република Македонија со отпуст на барање на родителот со кого живее детето, односно на кого му е дадено на воспитување и чување, а кој и самиот поднел барање за отпуст од државјанство на Република Македонија или во случај кога родителот кај кого детето живее е странец. Во двата случаи потребна е согласност на другиот родител.

Опредбите на ставовите 1 и 2 на овој член се однесуваат и на малолетниот посвоеник.

Ако другиот родител не се согласи со отпуст на детето од државјанство на Република Македонија, детето добива отпуст ако заради интересите на детето согласност за неговиот отпуст даде надлежниот орган за старателство.

Ако детето наполнило 15 години живот за престанок на државјанството во смисла на ставовите 1, 2 и 3 на овој член потребна е и согласност на детето“ (член 19).

„На малолетен посвоеник-државјанин на Република Македонија во случај на потполно посвојување кога посвоителите се странски државјани, државјанството на Република Македонија ќе му престане со отпуст на барање на посвоителите.

Ако посвоеникот наполнил 15 години живот за престанок на државјанството, во смисла на став 1 на овој член, потребна е и согласност на посвоеникот“ (член 20).

²⁹) Види подетално во член 17, став 2 од ЗДРМ. Во врска со ова види и член 17, став 3 од ЗДРМ.

³⁰) Во врска со поништувањето на решението види член 18 од ЗДРМ.

физичкото лице во граѓанско-правните односи, да биде субјект. Имено, во однос на стекнувањето на правото на сопственост, имајќи го предвид Уставот на Република Македонија, странско лице може да стекнува право на сопственост во Република Македонија, но притоа под услови утврдени во Закон.

Согласно со нашето право, државјанин на Република Македонија може да има и државјанство на друга држава, при што во тој случај се смета исклучиво за државјанин на Република Македонија, доколку со меѓународен договор поинаку не е определено.

Државјанство на Република Македонија, согласно со Законот за државјанството на Република Македонија, се стекнува на четири начини и тоа: со потекло, со раѓање на територијата на Република Македонија, со природување и со меѓународни договори, додека државјанството на Република Македонија престанува на два начини и тоа: со отпуст и според меѓународни договори.

Во трудот се изврши проучување на државјанството, при што се согледа значењето на државјанството, како својство, односно како еден од атрибутите, а се изврши и согледување на законските можности за стекнување и престанување на државјанството на Република Македонија, при што сметам дека целта на овој труд е исполнета.

Користена литература

- Групче, А. (1983). *Имотно (граѓанско) право, Опит дел – второ изменето и дополнето издание*: Култура, Скопје.
- Дескоски, Т. *Стварни права врз недвижности на странците во Република Македонија од аспект на нотарското работење*: Нотарска комора на Република Македонија (Нотариус број 20), достапно на: http://93.104.211.124/~nkrmorg/dokumenti/notarius/90_693978066.pdf.
- European Court of Human Right, Council of Europe, *Европска конвенција за заштита на човековите права*, http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf.
- Живкоска, Р. (2007). *Опит дел на граѓанското право – Воведни теми 2 – (субјективитетот на физичките лица)*: „Европа 92“ Кочани, Скопје.
- Живковска, Р. (2005). *Опит дел на Граѓанското право – Практикум-: Европа 92*, Скопје.
- Живкоска, Р. (2005). *Стварно право, книга I, Поимот стварно право, Ствари, Владение*: Европа 92. Скопје.
- Ковачевиќ – Куштримовиќ, Р. (1995) *Граѓанско право (опити део) друго изменено и допуњено издање*. – Ниш: Издавачко графичко предузеће

- „Сириус“, Ниш.
- Станковић, О., Водинелић, В. (1996). *Увод у граѓанско право*: Издавачко предузеће „Номос“, Београд.
- Трпеновска – Спиновиќ, Љ. (2009). *Наследно право*: 2 Август, Скопје.
- Чавдар, К. (1996). *Коментар на Законот за наследувањето со обрасци за практична примена*: Агенција „Академик“ – Скопје, Скопје.
- Шкарик, С. (2004). *Споредбено и македонско уставно право*: Матица македонска, Скопје.
- Универзалната декларација за човековите права.
<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/mkj.pdf>
- Устав на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија број 52/1991, 1/1992, 31/1998, 91/2001, 84/2003, 107/2005, 3/2009 и 49/2011).
- Закон за ратификација на Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права (Службен лист на СФРЈ број 7/1971).
- Закон за државјанството на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија број 67/1992, 8/2004, 45/2004 – пречистен текст, 98/2008, 158/2011).
- Законот за ратификација на Европската конвенција за државјанство (Службен весник на Република Македонија број 13/2002).
- Закон за странците (Службен весник на Република Македонија број 35/2006, 66/2007, 117/2008, 92/2009, 156/2010, 158/2011, 84/2012, 13/2013, 147/2013).
- Закон за сопственост и други стварни права (Службен весник на Република Македонија број 18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010).
- Закон за наследувањето (Службен весник на Република Македонија број 47/1996).